

บทวิจารณ์หนังสือ

สุรางค์ศรี ดันเสียงสม

The Overseas Chinese Affairs Office of the State Council,
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ประเทศจีน, 2549

หนังสือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ประเทศจีน เป็นหนังสือเล่มหนึ่งในชุดหนังสือประกอบการเรียนการสอนภาษาชุดที่หนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยหนังสือสามเล่มคือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเทศจีน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ประเทศจีน และ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ประเทศจีน หนังสือชุดนี้เรียบเรียงโดยวิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง มหาวิทยาลัยครุหนานจิงและมหาวิทยาลัยครุอันฮุยโดยได้รับมอบหมายจากสำนักงานกิจการชาวจีนโพ้นทะเล คณะมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีจุดประสงค์ให้เยาวชนจีนโพ้นทะเลสามารถเรียนรู้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ของประเทศจีน

ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นสามตอนใหญ่ๆคือประวัติศาสตร์จีนยุคโบราณ ประวัติศาสตร์จีนยุคใกล้ และประวัติศาสตร์จีนยุคปัจจุบัน และเนื่องจากประวัติศาสตร์จีนในยุคโบราณมีเนื้อหาเป็นจำนวนมากผู้เขียนจึงได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อใหญ่ๆหกหัวข้อเพื่อความสะดวกของผู้อ่าน คือ

หนึ่ง บทนำประวัติศาสตร์จีนสมัยก่อนราชวงศ์ฉิน

สอง ราชวงศ์จิ้นและราชวงศ์ฮั่น สมัยรวบรวมจีนเป็น
หนึ่งเดียวและสังคมระบบศักดินา

สาม การแตกแยกของประเทศสังคมศักดินาและการ
ผสมกลมกลืนซึ่งกันและกันระหว่างชนชาติ สมัยสามก๊ก จินตะวันตก
กับจินตะวันออก และราชวงศ์หนานเป่ย์เฉา

สี่ ยุคทองของสังคมศักดินา ราชวงศ์สุยและราชวงศ์ถัง
ห้า การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของสังคมศักดินา และการ
รวมกลุ่มของสังคมชนเผ่าต่าง ๆ ห้าราชวงศ์ เหลียว ช่ง เช่ย์ จิน หยวน

หก การพัฒนาของประเทศที่รวมหลายชนชาติ และ
ความเสื่อมโทรมของสังคมศักดินา ราชวงศ์หมิงและชิง (ก่อนสงครามฝิ่น)

ส่วนเนื้อหาของตอนประวัติศาสตร์จีนยุคใกล้เริ่มตั้งแต่สงครามฝิ่น
ครั้งที่หนึ่งระหว่างจีนกับอังกฤษในปี 1840 ถึงชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์
จีนที่มีต่อพรรคก๊กมินตั๋ง ในสงครามปลดแอกในปี 1949 สำหรับเนื้อหาของ
ตอนประวัติศาสตร์จีนยุคปัจจุบันนั้นเริ่มตั้งแต่การสถาปนาสาธารณรัฐ
ประชาชนจีนในปี 1949 กระทั่งถึงกีฬาโอลิมปิกปักกิ่งปี 2008

ก่อนหน้านี้ความรู้เกี่ยวกับจีนส่วนใหญ่แล้วเราได้จากนักวิชาการ
ตะวันตกไม่ใช่นักที่จีนจะเขียนประวัติศาสตร์ชาติตัวเองให้คนต่างชาติอ่าน
ทั้งนี้คงเป็นเพราะนโยบายเปิดประเทศของจีนซึ่งได้ดำเนินมากว่าสามสิบปี
และการเติบโตอย่างต่อเนื่องของเศรษฐกิจจีนในช่วงหลายปีมานี้ ล้วนทำให้
จีนต้องการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นและขณะเดียวกัน
คนทั่วโลกก็หันมาสนใจจีนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่นกัน หนังสือ ความรู้
ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ประเทศจีน เล่มนี้ได้แปลเป็นภาษาอื่น ๆ
นอกจากภาษาไทยอีกถึงแปดภาษา คือ ภาษาอังกฤษ เยอรมัน ฝรั่งเศส

ญี่ปุ่น เกาหลี รัสเซีย สเปน และอาหรับ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือที่น่าสนใจอย่างยิ่ง น่าสนใจตรงที่ว่าจีนจะเขียนประวัติศาสตร์ตนเองอะไรบ้างให้คนทั่วโลกอ่าน

ในส่วนของเนื้อหาประวัติศาสตร์จีนยุคโบราณ ผู้เขียนได้นั้นไปที่ความเจริญรุ่งเรืองของอารยธรรมจีนที่มีความต่อเนื่องมายาวนานกว่าห้าพันปี จิตวิญญาณแห่งความรักชาติของชนชาติจีนและคุณูปการที่จีนมีต่อมวลมนุษยชาติ โดยสะท้อนผ่านทางสถาปัตยกรรม ประวัติบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ตำราพงศาวดาร สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ฯลฯ ในยุคโบราณ ตัวอย่างเช่น ความยิ่งใหญ่ของกำแพงเมืองจีน ความเจริญรุ่งเรืองของเมืองฉางอัน เมืองหลวงของหลายราชวงศ์ในยุคจีนโบราณ ถือเป็นมหานครระดับนานาชาติในสมัยนั้น ขงจื้อนักการศึกษาผู้ยิ่งใหญ่ ความคิดของเขามีอิทธิพลอย่างกว้างขวางทั้งในจีนเองและภูมิภาคเอเชียตะวันออก เป่าบุ๋นจิ้นขุนนางผู้เที่ยงธรรม ขุนศึกตระกูลหยาง และเยว่เฟย์ แม่ทัพสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือและซ่งใต้ ล้วนเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ขอมสละชีพเพื่อปกป้องรักษาเอกราชของชาติ ชันทีเจิ้งเหอ(ข้าปองก)แห่งราชสำนักหมิง นำกองกำลังเรือเดินทางไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ คาบสมุทรอาหรับ และแอฟริกา เพื่อแสดงอำนาจของจีน และยังได้เจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ รวมไปถึงตำรายุทธพิชัยสงครามซุนจื่อ ซึ่งถือเป็นตำรายุทธพิชัยสงครามเล่มแรกของโลก และสิ่งประดิษฐ์สำคัญทั้งสี่ของจีนโบราณ อันได้แก่ กระดาษ เข็มทิศ การพิมพ์ และดินปืน ล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ต่อประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติทั้งสิ้น

โดยทั่วไปแล้ว ชาวจีนมักจะพูดกันว่าประวัติศาสตร์จีนยุคใกล้ คือประวัติศาสตร์แห่งความอัปยศอดสูของชนชาติจีน เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวจีนถูกต่างชาติใช้กำลังรุกรานเกิดสงครามหลายครั้ง ชาวต่างชาติกดขี่ข่มเหงให้จีนลงนามในสนธิสัญญาอันไม่เป็นธรรมต่าง ๆ นานา แม้กระทั่งญี่ปุ่นผู้ซึ่งแต่ก่อนเคยเป็น “ลูกศิษย์” ของจีนก็ยังรบชนะจีนผู้มีฐานะเป็น “อาจารย์” มาโดยตลอด ในตอนประวัติศาสตร์จีนยุคใกล้ของหนังสือเล่มนี้ ส่วนหนึ่งได้เลือกเรื่องราวของสงครามที่เกิดขึ้นระหว่างจีนกับต่างชาติในยุคนั้นมาเรียบเรียงอีกครั้ง ได้แก่ สงครามฝิ่นทั้งสองครั้ง สงครามเจี๋ยอู่ระหว่างจีนกับญี่ปุ่น สงครามระหว่างจีนกับทหารพันธมิตรแปดประเทศ และสงครามต่อต้านญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง อีกส่วนหนึ่งผู้เขียนได้เริ่มกล่าวถึงความพยายามในการปฏิรูปประเทศครั้งแล้วครั้งเล่าอัน ได้แก่ การเคลื่อนไหวพัฒนากิจการตะวันตก และการปฏิรูประบอบการปกครองอู่ฮวิ (การปฏิรูปร้อยวัน) ซึ่งล้วนแล้วแต่ประสบความสำเร็จโดยทั้งหมด นอกจากนั้นผู้เขียนยังได้ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของความวุ่นวายและสงครามกลางเมืองตั้งแต่สมัยปลายราชวงศ์ชิง สมัยขุนศึก สมัยพรรคก๊กมินตั๋งปกครองประเทศ กระทั่งถึงสมัยญี่ปุ่นบุกจีนในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง โดยได้ยกย่องความกล้าหาญของเหล่าวีรบุรุษผู้กล้าจีนที่ต่อสู้กับศัตรูอย่างองอาจเพื่อปกป้องเอกราชของชาติ

ในตอนสุดท้ายของหนังสือ กล่าวถึงประวัติศาสตร์จีนยุคปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี 1949 กระทั่งถึงปัจจุบัน ผู้เขียนได้เลือกเล่าเรื่องจีนใหม่กับบุคคลสำคัญสามท่าน คือ เหมาเจ๋อตง โจวเินไหล และเติ้งเสี่ยวผิง โดยแบ่งเป็นหัวข้อย่อย ๆ ได้แก่ เหมาเจ๋อตงกับการสถาปนาจีนใหม่ โจวเินไหลกับนโยบายการต่างประเทศของจีน

ใหม่ และตั้งเลี้ยวผิงกับนโยบายการปฏิรูปและเปิดประเทศ นอกจากนั้น ยังมีเนื้อหาของการที่จีนส่งกองกำลังทหารเข้าร่วมรบในสงครามเกาหลี ซึ่งคนจีนมักจะเรียกกันว่า “สงครามต่อต้านสหรัฐอเมริกา หนุนช่วยเกาหลีเหนือ” และยังมีกรกล่าวถึงการที่ฮ่องกงและมาเก๊ากลับคืนสู่จีน พร้อมทั้งจับท้ายด้วยความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของจีนในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 สองเรื่อง คือ การส่งยานอวกาศบรรทุกคนเสินโจวห้า และเสินโจวหก ออกไปโคจรในอวกาศได้สำเร็จ และความสำเร็จในการยื่นขอเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก 2008 กรุงปักกิ่ง

เมื่อมองเนื้อหาในภาพรวมจะเห็นได้ว่าจีนเลือกที่จะเขียนประวัติศาสตร์ตนเองในด้านที่ดีเป็นส่วนใหญ่ และเขียนด้วยความภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก จีนกำลังใช้หนังสือเล่มนี้เป็นกระบอกเสียง ประกาศให้คนทั่วโลกรู้ว่าแต่ก่อนจีนเคยรุ่งเรือง เป็นดินแดนอารยธรรมเก่าแก่แห่งหนึ่งของโลก และถึงแม้ในประวัติศาสตร์ช่วงร้อยกว่าปีที่ผ่านมา จีนจะเคยบอบช้ำจากทั้งการทำสงครามกับต่างชาติและสงครามภายใน ประเทศเองก็ตาม แต่จีนก็ได้ต่อสู้ด้วยความอาจหาญมาโดยตลอด กระทั่งถึงปัจจุบันนี้ที่ใครต่อใครหลายคนคาดกันว่า จีนกำลังจะได้ขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจบนเวทีโลกได้ในไม่ช้า การที่จีนเขียนประวัติศาสตร์ตนเองในด้านที่ดีเป็นส่วนใหญ่ นั้นไม่ถือเป็นเรื่องแปลกใหม่และก็ไม่ใช่ว่าเรื่องผิดแต่ประการใด หากแต่ผู้อ่านควรที่จะต้องตระหนักอยู่เสมอว่า ประวัติศาสตร์ไม่จำเป็นจะต้องเป็นเรื่องราวที่ดี ๆ เสมอไป เงามืดที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในความทรงจำของใครหลายคนในระหว่างสิบปีของการปฏิวัติวัฒนธรรมจีน (1966-1976) และเหตุการณ์จัตุรัสเทียนอันเหมินเมื่อเดือนมิถุนายน ปี 1989 ล้วนแล้วแต่เป็น

ประวัติศาสตร์หน้าสำคัญของจีนที่มีคุณค่าต่อการศึกษาแต่เสียค่าที่หนังสือเล่มนี้กลับไม่ได้เลือกมาบันทึกไว้ให้คนทั่วโลกได้อ่านกัน

หากมองจากมุมของการใช้หนังสือเล่มนี้เป็นตำราสอนทางประวัติศาสตร์จีนหรือภาษาจีนในประเทศไทยแล้ว ก็จะเห็นได้ว่ามีความเหมาะสมอย่างยิ่งหนังสือประวัติศาสตร์จีนเล่มนี้ได้เลือกเฉพาะเรื่องราวที่ผู้เขียนคิดว่ามีความสำคัญจริงๆ ในประวัติศาสตร์จีนซึ่งมีเวลายาวนานกว่าห้าพันปีมาแล้วให้ผู้อ่านฟัง โดยเนื้อหาเหล่านี้มีความหลากหลายและมีความสมบูรณ์ด้วยตัวเอง เช่น เหตุการณ์สำคัญ บุคคลทางประวัติศาสตร์ ตำนานเทพปกรณัม สิ่งประดิษฐ์สำคัญ ตำราพงสาวดาร ศิลปะ ฯลฯ ตัวอย่างเช่น ในหัวข้อที่สี่ ยุคทองของสังคมศักดินา ราชวงศ์สุยและราชวงศ์ถัง ของตอนประวัติศาสตร์จีนยุคโบราณ ผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อย่อย ๆ ออกเป็น สภาพโดยสังเขป คลองขุดใหญ่สมัยราชวงศ์สุย เงินกวันจื้อจื้อ จักรพรรดินีอู่เจ๋อเทียน (บูเช็กเทียน) ไคหยวน ยุคแห่งความรุ่งโรจน์ ฉางอาน เมืองที่รุ่งเรือง ขงจื๊ากานปู่กับองค์หญิงเหวินเจิง เป็นต้น

การเลือกเล่าประวัติศาสตร์จีนเป็นเรื่อง ๆ ถือเป็นจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ เนื่องจากตำราประวัติศาสตร์จีนทั่วไป มักจะนิยมเขียนประวัติศาสตร์เชิงบรรยายและวิเคราะห์พัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ ในแต่ละสมัยราชวงศ์ หนังสือเล่มนี้ได้แหวกขนบการเขียนตำราประวัติศาสตร์ สร้างจุดเด่นของตนเองขึ้นมา นอกจากนั้นทางสำนักพิมพ์ตั้งใจให้มีภาษาจีนและบทแปลภาษาไทยควบคู่กันไป ทำให้ผู้ที่ไม่รู้ภาษาจีนก็สามารถอ่านได้ และสำหรับผู้เรียนภาษาจีนก็สามารถเรียนรู้คำศัพท์เฉพาะทางประวัติศาสตร์จีนเพิ่มเติมได้ หนังสือเล่มนี้จึง

เหมาะในการนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย
เป็นอย่างดี

หนังสือเล่มนี้ยังได้จัดทำรูปแบบหนังสือให้น่าสนใจยิ่งขึ้น โดยมี
รูปภาพประกอบและแทรกเกร็ดความรู้ในแต่ละหัวข้อ ตัวอย่างเช่น หัวข้อ
“ขงจื้อ นักการศึกษาผู้ยิ่งใหญ่” ด้านซ้ายของหนังสือเป็นภาษาจีน ด้านขวา
เป็นภาษาไทย การนำภาษาทั้งสองมาเทียบกันดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้อ่านหรือ
ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์และภาษาไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้ยังมี
ภาพประกอบคือ ภาพขงจื้อ ขงจื้อกำลังสอนหนังสือ และ “ชื่อจริง” ตำรา
เล่มหนึ่งของขงจื้อ พร้อมทั้งมีเกร็ดความรู้เกี่ยวกับเรื่องขงจื้อแทรกอยู่ ซึ่ง
สำหรับในส่วนท้ายสุดของหนังสือเล่มนี้ยังมีภาคผนวกเป็นตารางยุคสมัยใน
ประวัติศาสตร์จีนอีกด้วย ผู้อ่านที่อาจจะไม่ใช่คนในแวดวงภาษาจีนหรือ
ประวัติศาสตร์แต่สนใจอยากจะได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์จีนจึงอ่านได้และอ่านดี

แต่เนื่องจากหนังสือเล่มนี้เขียนถึงประวัติศาสตร์จีนแบบเล่าเป็น
เรื่อง ๆ ซึ่งหลายครั้งเนื้อหามักไม่ค่อยเกี่ยวเนื่องกัน จึงอาจทำให้ผู้อ่านรู้สึก
สับสน ไม่ต่อเนื่อง หรือบางครั้งอาจถึงขั้นรู้สึกว่าคุณเขียนกำลังเขียนอย่าง
“ก้าวกระโดด” ดังนั้นหากผู้ใดต้องการใช้เป็นหนังสือสอนประวัติศาสตร์
จีนเล่มหลักแล้ว ก็จำเป็นต้องตระหนักถึงความต่อเนื่องของเนื้อหาไว้ด้วย